

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Třinec : historie a školství.

Liczba stron oryginału

52

Liczba plików skanów

52

Liczba plików publikacji

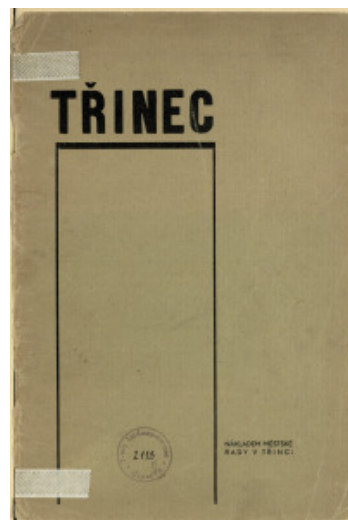
53

Sygatura/numer zespołu **C II 004833**

Data wydania oryginału **[1931]**

Zdigitalizowano w ramach projektu pt.

**Udostępnienie cieszyńskiego dziedzictwa
piśmienniczego on-line**

**Fundusze
Europejskie**
Program Regionalny

Śląskie.

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

TŘINEC

NÁKLADEM MĚSTSKÉ
RADY V TŘINCI

Kavárna a restaurace Občanské záložny v Třinci

Prvotřídní kuchyně.

Stará vyleželá vína všech druhů.

Plzeňský prazdroj a ostravské z českého
akc. pivovaru.

Pazdera Karel, restauratér.

ARNOŠT WINDHOLZ

Zastoupení:

**Mercedes-Benz
Hudson-Essex**

Benzin, oleje, automob. součástky

Vertretung:

**Mercedes-Benz
Hudson-Essex**

Benzin, Öle und Autobestandteile

František Poledník

Malířství písma, pokojů a lakýrnictví

Tel. 45

T Ě I N E C
HISTORIE A ŠKOLSTVÍ

NÁKLADEM MĚSTSKÉ RADY V TŘINCI

943,7 Třinec "18/18" = 850
= 84 = 30

C 004833 II

T Ř I N E C

Historie Třince, jeho vývoj a rozvoj jest nerozlučně spjata s historií, vývojem a rozvojem železáren. Můžeme ji datovat teprve od počátku II. čtvrtiny 19. stol., kdy zakládají se železářny. Před tím Třinec byl docela bezvýznamnou vesnicí, třebaž ležel na obchodní cestě z Jablunkovského průsmyku na sever. Důležitá byla tehdy města Těšín a Jablunkov, která nyní v hospodářském ohledu musela úplně ustoupiti Třinci, zvláště město v druhé řadě uvedené.

Jak bezvýznamnou vesnicí byl Třinec a to ještě i tehdy, když již zde železářny byly, jeví se dobře i ze srovnání počtu obyvatelstva. V roce 1860 měl Třinec 400 obyvatelů, v roce 1870 700 obyvatel, v roce 1921 5995 obyvatel a počátkem roku 1930 přes 7¹/₂ tisíce, čili za posledních 60 let vzrostl počet desateronásobně. A vývoj v tom směru není dokončen.

Pokud historicky lze zjistiti, patřil Třinec svob. pánům ze Sobků, pak svob. pánům z Borku. Po těchto byli majiteli rytíři Gottschalkovští, kteří Třinec počátkem 18. stol. prodali svob. pánu Jiřímu Leopoldu z Bessů. Brzy potom přešel Třinec do vlastnictví svob. pánů ze St. Genois, kteří jej 30. června 1799 prodali knížeti Albertu von Sachsen-Teschen.

16. února 1822 přešel Třinec do vlastnictví arciknížete Karla, pak 30. dubna 1847 na arciknížete Albrechta. Správu jak statků tak hutí, vedla v té době těšínská komora. Po arciknížeti Albrechtovi následoval arcikníže Bedřich, který byl vlastníkem hutí až do předání těchto společností „Rakouské Báňské a hutní společnosti“ dnem 1. ledna 1906.

Tím by byly dějiny obce samé do převratu v roce 1918 vyčerpány. Jsou velice chudé jako téměř dějiny veškerých obcí průmyslových.

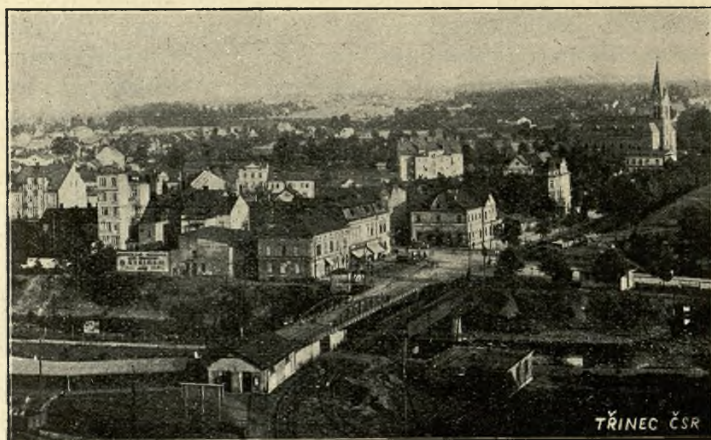
Mnohem bohatější byly dějiny železáren v Třinci a blízkých přilehlých železáren v Ustroni a Karlově Huti, které rovněž náležely těšínské komoře.

Železářství Slezska východního jest původu velice mladého, ale vyvíjelo se velice rychle. Ze starší historie není známo skoro ničeho, ovšem že i zde železářství bylo, jak nasvědčují tomu jména obcí jako Guty (Huty) u Třince neb Staré Hamry. Železářství slezské vzniklo sice na místech rudných výskytů, ale za svůj vývoj děkuje jistě více lesnímu bohatství Beskyd, pro něž v dřív-

vějších dobách nebylo jiného použití než k zpracování na palivo a k výrobě dřevěného uhlí.

Železářny třinecké byly založeny teprve až po jiných, po Ustroní, Bašce, Obszarech a Wengierské Górcce a to v roce 1839. Téhož roku vystavěna byla vysoká pec, r. 1842 slevárna a r. 1844 smaltovna.

Na železárnách třineckých jest možno sledovati celý vývoj železářství od 19. stol. do doby nejmodernější. Ruda pro třinecké železářny těžila se tehdy primitivně v okolí Lištné, Nýdku, Bystrice a Vendryně. Dobyté rudy pražily se v haldách, později v pražicích pecích. První třinecká pec byla ne celých 10 m vy-

Celkový pohled.

soká. Za palivo sloužilo dřevěné uhlí, v Třinci pracovalo stále 15 až 20 milířů.

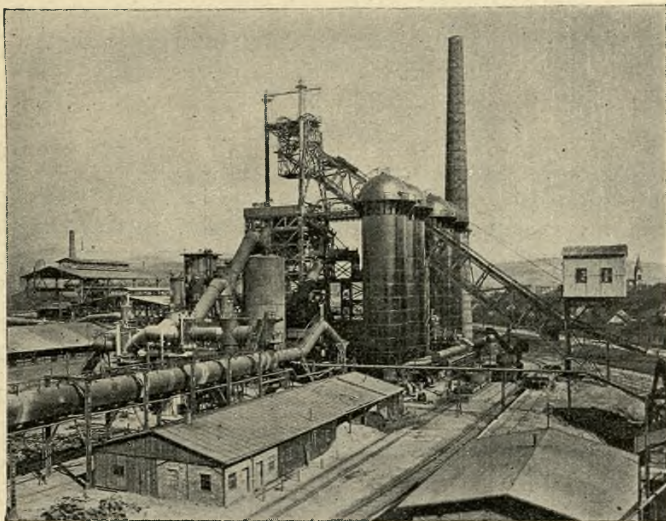
Radikální změny v hutnictví zmodernisováním provedl Ludvík Hohenegger po svém povolání za ředitele hornictví a hutnictví komory těšínské.

Ježto okolní rudy přestaly stačiti, začalo se s dovozem a to nejvíce pro ocelárny. Vozilo se surové železo z malých horských spíšských a gemerských železáren, které se shromažďovalo v Popradu, odtud se vozilo do Hrádku, odsud pak po vozech do Žiliny, odkudž podél Kysuce a jablunkovským průsmkem. Doly rudné ve Spíži a Gemeru tvoří ještě dnes domácí rudnou základnu železárem „Báňské a hutní spol.“. Velmi významným pro rozvoj železáren bylo objevení uhlí v ostravsko-karvinském revíru.

Po dokončení košicko-bohumínské dráhy v r. 1872 počíná vlastní vývoj železáren třineckých, ležících na hlavní trati, která spojuje rudné doly slovenské s doly uhelnými. Do Třince se začaly

koncentrovati objekty, které byly odnímány jiným železárnám, jako Karlově Huti, Ustroni, Wengierské Górci. V Třinci r. 1874 byly zapáleny další dvě vysoké pece o 16 m výšky pracující již výhradně koksem. Současně byly vystavěny čtyři baterie koksových pecí, které v r. 1880, rozmnoženy na osm. Rok od roku podnikány v železárnách nové stavby, zaváděny nové podniky, staré modernisovány a stávající rozšiřovány.

Ostatní železárny těšínské komory nesúčastnily se tohoto rychlého vývoje Třince.

Železářny — vysoká pec.

Ježto rudy místní a slovenské nestačily, započal se dovoz cizích rud, v r. 1888—1895 přestalo pak úplně dolování na místní rudy.

Roku 1900 byla uvedena v provoz v Třinci čtvrtá vysoká pec 19 m vysoká. V té době začalo zastavování provozu malých vysokých pecí jako v Ustroni a Wengierské Górci.

Od roku 1904 pomýšlí tehdejší majitel těšínské komory arcivévoda Bedřich na předání železáren a dolů soukromé společnosti, 1. lednem 1906 přebírá pak montánní majetek arcivévodský „Rakouská Báňská a hutní společnost“, jejíž sídlo bylo postupně úplně přeneseno do Vídně.

Jak železářny utěšeně rostly, lze seznati z násl. několika cifer.

Roku 1844 pracovalo v nich 350 dělníků a vyráběly: 17.000 q surového železa, 8000 q šedých odlitků a 10.000 q kujného železa. Koncem 19. stol. zaměstnávaly přes 4000 dělníků a vyrobily 550.000 q surového železa, 470.000 q meziproduktů, 110.000 q od-

litků litinových a ocelových, 420.000 q váleného zboží. V r. 1929 pracuje přes 6000 dělníků, z nichž ca. 1500 zaměstnáno na prováděných stavbách.

Rok 1906 přinesl velké změny. Byla to za prvé elektrisace všech válecích tratí. Elektrický pohon vratné válcovny v Třinci byl prvním toho druhu, a jeho instalování stalo se světovou událostí.

Třinecké závody vůbec byly úsilovně modernisovány, kdežto ostatní závody arcivévodské s výjimkou Karlovy Hutě, byly buď omezovány nebo zastavovány. Koncentrace v Třinci byla prováděna s veškerou energií.

Vedení společnosti přešlo rokem 1922 na skupinu francouzsko-českou. Nová správa přenesena do Brna a usiluje úspěšně o nejmodernější vybavení závodů a intenzivní zvýšení výrobní kapacity, takže závody společnosti mohou konkurovat svou technikou výzbrojí s největšími hutěmi západní Evropy.

Další roky a to zvláště rok 1928 a 1929 přinášejí další pokrok železáren. Rozšiřují se ocelárny, stavějí se nové válcovny, nejmodernější na celém evropském kontinentu, modernisují a zvětšují se koksovny, rozšiřují se mechanické dílny, chemická laboratoř, v každém odvětví zavádí se nejmodernější vymoženosti, které provoz zlevňují a racionalisují.

Tolik o vývoji železáren, kde přešlo se válkou, plebiscitem a pak mírem bez jakýchkoliv větších katastrof vpřed ku zlepšení a zdomácnění závodů.

Jinak ovšem bylo venku na celém Těšínsku, které téměř po dva roky prožívalo hrůzy dob plebiscitních. Tyto jevily se opět nejvíce zde v Třinci, kde rozvášněné dělnictvo různými agitátory a nezodpovědnými živly dávalo se často svěsti i k hrubým násilnostem a zločinům. Po rozhodnutí velvyslanecké konference v Paříži přešel Třinec 10. srpna 1920 v moc Československé republiky, jejíž orgánové zjednali teprve pořádek. V té době přechází správa obce a sice jmenováním vládních komisařů do rukou českých a zavedena úřední řeč česká. Doba vládních komisařů trvala až do podzimu r. 1923, kdy zvolen první český starosta. V r. 1921 zřízena vedle stávající polské a německé obecné školy i česká škola obecná a v r. 1924 česká škola měšťanská, ve školním roce 1931/32 polská obvodová měšťanská škola.

Od této doby možno pozorovati i mocný rozmach obce. Od převratu do nynější doby přibýlo přes 250 domů, většinou jednopatrových, dvoupatrových i třípatrových. Obec pořídila regulační plán, dle něhož provádí se přesné zastavování obce, upravuje ulice, pracuje intenzivně na soustavné kanalisaci, jejíž generelní projekt počítá s nákladem kanalisace celé obce obnosem 7.000.000 Kč, přikročila k stavbě moderního vodovodu, který si vyžádá nákladu přes 10 milionů Kč a pro nějž prameny v Košarís-

kách již byly zachyceny, vystavěla jednu z nejmodernějších staveb obecných škol, které se svolením pana presidenta nesou jeho jméno. Stavba školních budov vyžádala si nákladu přes 5¹/₂ milionů Kč. V roce 1930 přistoupila k regulaci nábřeží řeky Olzy, r. 1931 k výstavbě cesty do Koňské a do Kojkovic.

S rozvojem průmyslu rozvíjí se v obci utěšeně také obchod a živnost, a Třinec stává se střediskem kraje.

Třinec leží v údolí, jímž probíhá jedna z nejdůležitějších drah republiky. Ježto v nejbližším okolí jsou známé turistické body Bezkyd, jako Javorový, který je východiskem tur po bezkydských hřebenech na Ropici, Ropičku, Malý Polom, Velký Polom, Hadaščok, Bílý Kříž, příp. dolů do údolí Kysuce, dále Velký Ostrý vedle Javorového, konečně pohraniční horstvo s Čantorým stává se Třinec důležitým střediskem turistickým tím spíše, že leží na hlavní turistické silnici do polských Bezkyd, která vede přes Ustroň na Wislu.

Místní turistiku do Bezkyd umožňuje nedávno zřízené autobusové spojení s Tyrou, obcí ležící pod samým Javorovým.

Třinec roste v posledních letech nadprůměrným tempem. Při tom rozvoji však má i své bolesti, nedostačující nádraží a úplně nevyhovující poštu přes to, že právě tyto úřady jsou v Třinci naprosto výnosné.

K dokonalému rozvoji schází Třinci jen okresní úřady, obec však bude i o tyto usilovati, poněvadž jich rozvoj obce nutně potřebuje.

TRZYNIEC

Historja Trzyńca, jego początek a rozwój, jest nierozdzielnie złączona z historją, powstaniem a rozwojem hut trzynieckich. Możemy ją datować dopiero od początku drugiej ćwierci 19. stulecia, kiedy to założone zostały huty trzynieckie. Do tego czasu był Trzyniec nieznaczną wioską, chociaż leżał na ważnej drodze z przesmyku jabłonkowskiego na północ. Ważne wtenczas były miasta Cieszyn a Jabłonków, które teraz pod względem gospodarczym, a zwłaszcza drugie miasto, musiały Trzyńcu ustąpić.

Jak mało znaczącą wioską był Trzyniec i to jeszcze wtenczas, kiedy już huty tu były, widoczne jest z porównania ilości obywateli. W r. 1860 miał Trzyniec 400 obywateli, w r. 1870 — 700 obywateli, w r. 1921 — 5995 obywateli a z początkiem r. 1930 nad 7500, czyli, że w ostatnich 60 latach wzrosła ilość dziesięciokrotnie. A rozwój w tym kierunku nie jest jeszcze skończony.

Jak daleko można historycznie stwierdzić, należał Trzyniec baronom ze Sobków a następnie baronom z Borku. Po nich byli właścicielami rycerze Gotschalkowscy, którzy Trzyniec z początkiem 18. stulecia sprzedali baronowi Jerzemu Leopoldowi z Bessu. Wkrótce potem przeszedł Trzyniec w posiadanie baronów ze St. Genois, którzy go 30. czerwca 1799 sprzedali księciu Albertowi von Sachsen-Teschen.

16. lutego 1822 przeszedł Trzyniec w posiadanie arcyksięcia Karola a następnie 30. kwietnia 1847 na arcyksięcia Albrechta. Zarząd tak dóbr jak i hut prowadziła w tym czasie cieszyńska komora. Po arcyksięciu Albrechcie nastąpił arcyksiążę Fryderyk, który był właścicielem hut aż do oddania ich „Austrjackiemu Tow. górniczo-hutniczemu“ z dniem 1. stycznia 1906.

Tem byłaby historja gminy samej do przewrotu w r. 1918 wyczerpana. Jest bardzo ubogą, jako prawie historja każdej wioski przemysłowej.

O dużo bogatszą była historja hut trzynieckich i sąsiadujących hut w Ustroniu a Karolowej Hucie, które również należały cieszyńskiej komorze.

Przemysł hutniczy Śląska wschodniego jest pochodzenia bardzo młodego, ale rozwijał się bardzo szybko. Ze starszej historji nie mamy wogóle żadnych wiadomości, naturalnie że i tu przemysł hutniczy był, jak na to wskazują nazwy gmin Guty (Huty) przy Trzyńcu albo Stare Hamry. Przemysł żelazny Śląska powstał na tych miejscach, gdzie się znajdowała ruda żelazna, ale rozwój swój

zawdzięcza pewnie wielkiej obfitości lasów w Beskidach, które były w pierwotnych czasach używane jedynie na wyrób węgla drzewnego i na opał.

Huty trzynieckie były założone dopiero po powstaniu innych, jako: w Ustroniu, Baszce, Obszarach a Węgierskiej Górcie, a to w r. 1839. W tym roku był wystawiony wysoki piec, w r. 1842 odlewnia a w r. 1844 glejtownia.

Na hutach trzynieckich można zauważyć cały rozwój przemysłu żelaznego od 19. stulecia do czasów najmodniejszych. Ruda do tych hut wydobywała się wtedy prymitywnie w okolicy Lisznej, Nydku, Bystrzycy i Wendryni. Wydobyte rudy prażyły się w mielerzach a dopiero później w piecach do prażenia. Pierwszy trzyniecki piec był nie całych 10 *m* wysoki. Za opał służył węgiel drzewny, w Trzyńcu pracowało nieustannie 15—20 mielerzy.

Radykalną zmianę w nowoczesnym przemyśle żelaznym zaprowadził Ludwik Hohenegger na stanowisku dyrektora górnictwa a hutnictwa cieszyńskiej komory.

Ponieważ rudy z okolicznych gmin brakło, zaczęto się ją dowozić a to najwięcej dla stalowni. Surowiec sprowadzał się z małych górskich spiskich a gemerskich hut, które się znajdowały w Popradzie, stąd do Gródka a na wozach do Żyliny a stamtąd wzdłuż Kysuce a przesmykiem jabłonkowskim. Kopalnie rudy we Spiżu a Gemeru tworzą jeszcze dzisiaj podstawę rodzimych rud dla hut. Wielkie znaczenie dla rozwoju hut miało odkrycie węgla kamiennego w Ostrawsko-Karwińskim rewirze.

Po dokończeniu budowy kolei Kosz.-bogumińskiej w r. 1872 rozpoczyna się właściwy rozwój hut trzynieckich, leżących na głównej drodze, która łączy słowackie kopalnie rudy z kopalniami węgla kamiennego. W Trzyńcu zaczęły się koncentrować obiekty, które były odbierane innym hutom, jako Karolowej Hucie, Ustroniu a Węgierskiej Górcie. W Trzyńcu r. 1874 były puszczone w ruch dalsze dwa wysokie piece o wysokości 16 *m* a wytapiane już przeważnie koksem. Równocześnie były wystawione cztery baterje koksowych pieców, które w r. 1880 rozmnożono na osiem. Rokrocznie budowano w hutach nowe budowy, zaprowadzano nowe przedsiębiorstwa, stare udoskonalano a wybudowane już powiększano.

Inne huty cieszyńskiej komory nie brały udziału w tak szybkim rozwoju jak Trzyniec.

Ze względu na to, że miejscowe a słowackie rudy nie starczyły, rozpoczął się dowóz cudzych rud, w r. 1888—1895 nie wydobywano już miejscowej rudy żelaznej.

W r. 1900 był puszczony w ruch czwarty piec, 19 *m* wysoki. W tym czasie zaprzestały wyrabiać żelazo małe wysokie piece, jako w Ustroniu a Węgierskiej Górcie.

Od r. 1904 ma zamiar ówczesny właściciel cieszyńskiej komory

arcywojewoda Fryderyk oddać huty a kopalnie prywatnemu towarzystwu, z dniem 1. stycznia 1906 przezwzięło majątek arcywojewody „Austriackie Tow. górniczo-hutnicze“, którego siedziba była biegiem czasu całkiem do Wiednia przeniesiona.

Jak bajecznie huty rosły można zaobserwować z następujących liczb:

W r. 1844 pracowało w hutach 350 robotników a wyrabiali 17.000 q surowego żelaza, 8000 q surowca szarego a 10.000 q żelaza do kucia. Końcem 19. stulecia zatrudniały nad 4000 robotników a wyprodukowały 550.000 q surowego żelaza, 470.000 q połowicznego surowca, 110.000 q materiału stalowego a lanego, 420.000 q walcowanego żelaza. W r. 1929 pracuje przez 6000 robotników, z nich jest około 1500 zatrudnionych na prowadzonych budowach.

Rok 1906 przyniósł wielkie zmiany. Była to przedewszystkiem elektryfikacja walcowni.

Elektryczny popęd walcowni w Trzyńcu był pierwszym tego rodzaju a jego instalacja budziła światowy podziw.

Trzyńskie huty były wogóle energicznie ulepszane w przeciwieństwie do innych hut arcywojewody, które, z wyjątkiem Karolowej Huty, były albo ograniczane lub też całkiem zastawiane.

Zarządzanie Towarzystwem przeszło w r. 1922 do rąk francusko-czeskiej grupy. Nowy zarząd przeniesiony był do Berna a stara się wydatnie o najmodniejsze urządzenie hut a intensywne zwiększenie produkcyjnej capacity, tak że huty Towarzystwa mogą śmiało swoim technicznem urządzeniem konkurować z największymi hutami Europy zachodniej.

Następne lata, a to szczególnie rok 1928 a 1929, przynoszą dalszy postęp hut. Powiększa się stalownia, buduje się nowa walcownia najmodniejsza w całej Europie, udoskonalają się i powiększają koksownie, rozszerzają się mechaniczne warsztaty, chemiczne laboratorium, w każdej gałęzi zaprowadza się najmodniejsze zdobycze techniki, które koszta wyrobu obniżają a racjonalizują.

Tyle o rozwoju hut, w których podczas walki, plebiscytu a terazniejszego pokoju pracowało się bez większych katastrof nad zlepzeniem a udoskonaleniem produkcji.

Inne stosunki owszem panowały w kraju cieszyńskim, który blisko dwa roky przeżywał niespokojne czasy plebiscytowe. Te czasy pełne zgrozy i różnych dokonywanych gwałtów zawiniła międzysojusznicza komisja aljancka, która miała przeprowadzić głosowanie ludowe, czyli plebiscyt nad sporną sprawą przynależności państwowej Śląska Cieszyńskiego, do Czechosłowacji lub Polski. Komisja aljancka, aczkolwiek posiadała wojska swoje, nie potrafiła utrzymać na Śląsku potrzebny porządek i dyscyplinę.

Konferencja ambasadorów w Paryżu nie przeprowadziła ple-

biscytu, ale rozdzieliła uchwałą z dnia 10. sierpnia 1920 Śląsk Cieszyński na dwie części i to część zachodnią z Trzyńcem do Czechosłowacji, zaś drugą część wschodnią do Polski.

Po ustanowieniu władz czechosłowackich w przyznanej części Śląska Czeskiego została mianowana w Trzyńcu komisja administracyjna z komisarzem rządowym na czele, który zaprowadził urzędowy język czeski. Urząd rządowych komisarzy trwał aż do jesieni r. 1923, kiedy wybrany był pierwszy czeski burmistrz. W r. 1921 założona obok pol. a niem. szkoły ludowej i czeska szkoła ludowa, w r. 1924 czeska szkoła wydziałowa, a w roku szkolnym 1931/1932 polska okręgowa szkoła wydziałowa.

Od tego czasu można zauważyć gwałtowny rozwój gminy. Od przewrotu do dziś przybyło 250 domów, we większej części jednopiętrowych, dwupiętrowych i trzypiętrowych. Gmina dała wypracować regulacyjny plan, podług którego prowadzi się regularne zabudowanie gminy, reguluje ulice, dalej pracuje intensywnie na systematycznej kanalizacji, której kosztą będą wynosiły 7.000.000 Kč, przystąpiła do budowy modnego wodociągu, który pociągnie za sobą kosztą przez 10 milionów Kč a dla którego źródła były już w Koszarzyskach zachwycone, wybudowała jedną z najmodniejszych budów dla szkół ludowych, które z pozwoleniem pana Prezydenta zamianowane były jego imieniem. Budowa szkół pociągała za sobą kosztą przez 5½ milionów Kč. W roku 1930 przystąpiono do regulacji brzegów rzeki Olzy, w roku 1931 do wybudowania drogi do Końskiej a do Kojkowic.

Z rozkwitem przemysłu rozwija się pomyślnie handel a przemysł rzemieślniczy a tak Trzyniec staje się środowiskiem kraju.

Trzyniec leży w dolinie, którą przechodzi jedna z najgłówniejszych kolei. Ponieważ w najbliższej okolicy są znajome turystyczne miejsca, jak Jaworowy, który jest wyjściem na grzbiet Beskidów na Ropice, Ropickę, Mały Połom, Wielki Połom, Hadaszczok, Biały Krzyż, albo wdół do doliny Kysuce, dalej na Wielki Ostry obok Jaworowego, wkońcu na pograniczne góry z Czantorją, staje się Trzyniec głównym środowiskiem turystycznym a szczególnie dlatego, że leży na głównej turystycznej drodze do polskich Beskidów, która prowadzi przez Ustroń do Wisły. Miejscowy ruch turystyczny do Beskidów ułatwia niedawno powstałe autobusowe połączenie z Tyrą, gminą leżącą u stóp Jaworowego.

Trzyniec rośnie w ostatnich latach nadnaturalnym tempem. Przy tym rozwoju ma jednak i swe bolączki, niewystarczający dworzec a nieodpowiednią pocztę, chociaż przedsiębiorstwa te są w Trzyńcu zyskowe.

Do pełnego rozwoju brakują Trzyńcu tylko urzędy powiatowe, gmina jednak będzie o założenie tych urzędów interpelować, gdyż dalszy rozwój gminy koniecznie ich potrzebuje.

T Ř I N E C

Die Geschichte Třinec', seine Entstehung und Entwicklung ist unzertrennbar mit der Geschichte, Entfaltung und Entwicklung des Eisenwerkes verbunden. Dieselbe kann erst vom Beginn des zweiten Viertels des 19. Jahrhunderts an, in welcher Zeit das Eisenwerk gegründet wird, datiert werden. Von dieser Zeit war Třinec ein ganz unbedeutendes Dorf, obwohl es an der Handelsstraße aus der Richtung Jablunkau nach Norden gelegen ist. Wichtig waren damals die Städte Teschen und Jablunkau, welche nun in wirtschaftlicher Beziehung, in erster Linie die zuletzt erwähnte Stadt, Třinec ganz weichen mußten.

Wie unbedeutend Třinec, und zwar noch in der Zeit der Existenz des Eisenwerkes war, erhellt am besten auch aus dem Vergleiche der Bevölkerungszahl. Im Jahre 1860 zählte Třinec 400 Einwohner, im Jahre 1870 700, im Jahre 1921 5995 und anfangs 1930 über 7 $\frac{1}{2}$ Tausend Einwohner, welcher Umstand einem zehnfachen Bevölkerungszuwachs in den letzten 60 Jahren entspricht. Und die Entwicklung in dieser Beziehung ist noch nicht beendet.

So weit historisch festgestellt werden kann, hat Třinec den Freiherren von Sobek, dann den Freiherren von Borek gehört. Nach diesen waren Eigentümer die Ritter Gotschalkovský, welche Třinec anfangs des 18. Jahrhunderts dem Freiherrn Georg Leopold von Bess verkauft haben. Kurze Zeit darauf ging Třinec ins Eigentum der Freiherren von St. Genois über, welche dasselbe am 30. Juni 1799 dem Fürsten Albert von Sachsen-Teschen verkauft haben.

Am 16. Februar 1822 ging Třinec ins Eigentum des Erzherzogs Karl und dann am 30. April 1847 an Erzherzog Albrecht über. Die Verwaltung sowohl der Güter als auch der Hütten besorgte in dieser Zeit die Teschner Kammer. Nach Erzherzog Albrecht folgte Erzherzog Friedrich, welcher die Hütten bis zur Übergabe derselben an die „Österreichische Berg- und Hüttenwerksgesellschaft“ mit 1. Jänner 1906 sein Eigentum nannte.

Hierdurch erscheint die Geschichte der Gemeinde selbst bis zum Umsturze im Jahre 1918 erschöpft. Dieselbe ist sehr armselig wie die Geschichte fast aller Industriegemeinden.

Viel reicher war die Geschichte des Eisenwerkes in Třinec und

der nahe gelegenen Eisenwerke in Ustron und Karlshütte, welche ebenfalls der Teschner Kammer gehörten.

Die Eisenerzeugung Ostschlesiens ist eines sehr jungen Ursprunges, hat sich aber sehr rasch entwickelt. Aus der älteren Geschichte ist freilich fast nichts bekannt, daß auch hier Eisenindustrie bestanden hat; wie dies die Namen der Gemeinden wie Guty (Huty) bei Třinec oder Alt-Hammer andeuten. Die schlesische Eisenindustrie entstand zwar an Eisenfundorten, verdankt aber ihre Entwicklung gewiß dem Beskidenvaldreichtum, für welchen keine andere Verwendung in den früheren Zeiten als zu Heizzwecken und zur Holzkohlenerzeugung vorhanden war. Das Eisenwerk Třinec wurde erst nach den anderen, so nach Ustron, Baška, Obszary und Węgierska Górká, und zwar im Jahre 1839 gegründet. In demselben Jahre wurde ein Hochofen, im Jahre 1842 die Gießerei und im Jahre 1844 die Emailhütte erbaut.

An dem Eisenwerk Třinec ist die ganze Eisenindustrientwicklung seit dem 19. Jahrhundert bis in die modernste Zeit zu beobachten. Das Eisenerz für das Třinecer Eisenwerk wurde damals primitiv in der Umgebung von Lištná, Nydek, Bystřice und Wendryně gewonnen. Die gewonnenen Erze wurden auf Halden, später in Rostöfen gebrannt. Der erste Třinecer Hochofen war nicht ganze 10 m hoch. Als Brennmaterial wurde Holzkohle verwendet. In Třinec haben stets 15 bis 20 Meiler gearbeitet.

Einen Radikalumschwung in der Eisenindustrie und Modernisierung führte Ludvík Hohenegger nach seiner Berufung als Berg- und Hüttendirektor der Teschner Kammer herbei.

Da die Eisenerze in der Umgebung nicht ausreichend waren, ist der Anfang mit der Zufuhr derselben, und zwar größtenteils für Stahlwerk gemacht worden. Das Roheisen wurde aus den Spižer und Gemerer Erzgruben gewonnen und in Poprad gesammelt; von da wurde es nach Hradek, dann auf Fuhrwerken nach Žilina, dann längs der Kysuca und über den Jablunkauer Paß zugeführt. Die Erzgruben in Spiž und Gemer bilden noch heute die Heimaterzbasis des Eisenwerkes der „Berg- und Hüttenwerksgesellschaft“. Große Bedeutung für die Entwicklung des Eisenwerkes hatte die Kohlenentdeckung im Ostrau-Karwiner Revier. Nach Bauvollendung der Kaschau-Oderberger Bahn im Jahre 1872 beginnt die eigentliche Entwicklung des Třinecer Eisenwerkes, welches an der Hauptbahn, welche die Erzgruben in der Slowakei mit den Kohlengruben verbindet, gelegen ist.

In Třinec ist der Anfang mit der Konzentrierung von Objekten, welche anderen Eisenwerken, so in Karlshütte, Ustron und Węgierska Górká, abgenommen wurden, gemacht worden. In Třinec wurden im Jahre 1874 weitere zwei Hochöfen von 16 m Höhe, welche schon ausschließlich mit Koks geheizt wurden, in Tätigkeit gesetzt.

Die übrigen Eisenwerke der Teschner Kammer sind nicht dieser raschen Entwicklung teilhaftig geworden.

Nachdem die Orts- und slowakischen Erze dem Verbrauche nicht entsprochen haben, ist mit der Zufuhr von fremden Erzen begonnen worden; in den Jahren 1888 bis 1896 wurde mit der Gewinnung von Ortserzen gänzlich abgebrochen.

Im Jahre 1900 wurde der vierte Hochofen 19 m hoch in Betrieb gesetzt. Zu dieser Zeit wurde mit der Betriebseinstellung der kleinen Hochöfen, so in Ustron und Węgierska Górka, begonnen.

Seit dem Jahre 1904 beabsichtigt der damalige Besitzer der Teschner Kammer Erzherzog Friedrich die Eisen- und Bergwerke an eine Privatgesellschaft zu übergeben; am 1. Jänner 1906 übernimmt die „Österreichische Berg- und Hüttenwerksgesellschaft“, deren Sitz sukzessive ganz nach Wien übertragen wurde, den erzherzoglichen Besitz.

Wie erfreulich die Eisenwerke im Wachstum begriffen waren erhellt aus nachstehenden Zahlen:

Im Jahre 1844 waren in denselben 350 Arbeiter beschäftigt und erzeugten 17.000 q Roheisen, 8000 q Grauguß und 10.000 q Schmiedeeisen. Ende des 19. Jahrhunderts beschäftigten dieselben über 4000 Arbeiter und erzeugten 550.000 q Roheisen, 470.000 q Zwischenprodukte, 110.000 q Guß- und Stahleisen und 420.000 q Walzeisen. Im Jahre 1929 arbeiteten über 6000 Arbeiter, von welchen zirka 1600 bei den angeführten Bauten beschäftigt sind.

Das Jahr 1906 hat große Änderungen gebracht. In erster Linie war es die Elektrifizierung aller Walzstrecken. Der elektrische Antrieb der Reversierstrecke war der erste dieser Art und seine Installierung war ein Weltereignis.

Die Třinecer Werke wurden überhaupt mit aller Energie modernisiert; dagegen wurden die anderen erzherzoglichen Werke mit Ausnahme von Karlshütte, entweder eingeschränkt oder eingestellt. Die Konzentrierung in Třinec wurde mit aller Energie durchgeführt.

Die Gesellschaftsführung ging im Jahre 1922 auf die französisch-böhmische Gruppe über. Die neue Verwaltung wurde nach Brünn verlegt und bemüht sich mit Erfolg um die modernste Ausstattung der Werke und um die intensive Erhöhung der Erzeugungskapazität, so daß die Gesellschaftswerke durch ihre technische Ausstattung mit den größten Werken Westeuropas konkurrieren können.

Die nächsten Jahre, und zwar besonders die Jahre 1928 und 1929, bringen den weiteren Fortschritt der Werke. Es werden die Stahlwerke vergrößert, es werden neue Walzwerke, die modernsten auf dem ganzen Kontinent Europas, gebaut, es werden die Koksanstalten modernisiert und vergrößert, es werden die mechanischen

Werkstätten vergrößert, desgleichen das chemische Laboratorium, in jedem Zweige werden die modernsten Errungenschaften, welche den Betrieb verbilligen und rationalisieren, eingeführt.

Anders waren freilich die Verhältnisse draußen auf dem Lande in ganz Ostschlesien, welches fast durch zwei Jahre die Plebiszitzeitschrecken durchlebte. Dieselben äußerten sich wieder am meisten in Třinec, wo die durch verschiedene Agitatoren und unverantwortliche Elemente verhetzte Arbeiterschaft sich oft auch zu groben Gewaltakten und Verbrechen hinreißen ließ. Durch Entscheidung der Großbotschafterkonferenz in Paris ging Třinec 10. August 1920 in die Machtsphäre der Čsl. Republik, deren Organe erst die Ordnung hergestellt haben, über. Zu dieser Zeit gelangt die Gemeindeverwaltung, und zwar durch Ernennung von Regierungskommissären, in tschechische Hände, und die tschechische Sprache wurde als Amtssprache eingeführt. Die Zeit der Regierungskommissäre dauerte bis zum Herbst 1923, zu welcher Zeit der erste tschechische Bürgermeister gewählt wurde. Im Jahre 1921 wurde nebst der bestehenden polnischen und deutschen Volksschule auch die tschechische Volksschule, im Jahre 1924 die tschechische Bürgerschule und im Schuljahre 1931/32 die polnische Distrikt-Bürgerschule errichtet.

Von dieser Zeit kann auch eine gewaltige Entwicklung der Gemeinde beobachtet werden. Seit dem Umsturz bis jetzt sind über 250, größtenteils ein-, zwei- und dreistöckige Häuser zu- gewachsen. Die Gemeinde beschaffte den Regulierungsplan, nach welchem eine genau Gemeindeverbauung durchgeführt wird; nach demselben werden Gassen reguliert, weiters wird intensiv an einer systematischen Kanalisierung, deren generelles Projekt einen Kanalisierungsaufwand per 7,000.000 Kč für die ganze Gemeinde vorsieht, gearbeitet, die Gemeinde schritt zum Bau einer modernen Wasserleitung, deren Aufwand über 10 Millionen Kč veranschlagt ist, zu welcher die Quellen in Košářisk schon gefaßt wurden, erbaute eine der modernsten Bauten der Volksschulen, welche mit Genehmigung des Herrn Präsidenten seinen Namen trägt. Der Bau des Schulgebäudes erforderte einen Aufwand von über 5½ Millionen Kč. Im Jahre 1930 wurde die Regulierung des Olsakais und im Jahre 1931 zum Ausbau der Straße nach Konskau und Kojkovic geschritten.

Mit der Industrieentwicklung entwickeln sich erfreulicherweise auch der Handel und die Gewerbe und Třinec wird Kreismittelpunkt.

Třinec liegt im Tale, durch welches eine der wichtigsten Eisenbahnen der Republik führt. Da sich in der nächsten Umgebung die bekannten Beskidentouristenpunkte befinden, wie Javorový, welcher den Ausgangspunkt auf die Beskidenkämme, auf die Ro-

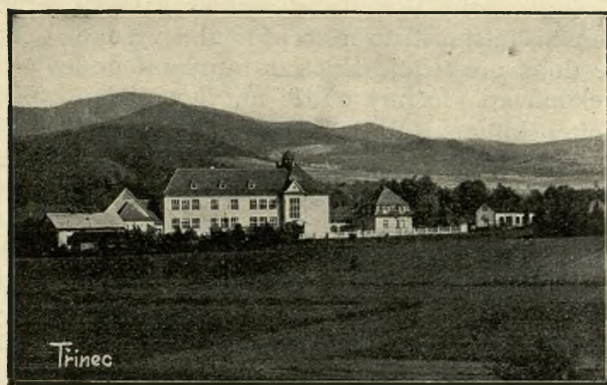
pica, Ropička, auf den Kleinen Polom, den Großen Polom, Hadaš-
čok, Weißes Kreuz, bzw. herunter ins Kysucatal, weiters auf
den Groß-Ostrý neben dem Javorový, endlich in das Grenzgebirge
mit Čantorie, bildet, ist Třinec ein wichtiger Touristenmittelpunkt,
umsomehr, als es an der Haupttouristenstraße in die polnischen
Beskiden, welche über Ustron nach Weichsel führt, gelegen ist.
Die Lokaltouristik ermöglicht die vor kurzer Zeit eingeführte
Autoverbindung nach Tyra, der am Abhange des Javorový ge-
legenen Gemeinde.

Třinec wächst in der letzten Zeit in einem übernatürlichen Tempo.
Bei diesem Aufschwung aber hat es auch seine Schmerzen, und
zwar einen unzureichenden Bahnhof und eine nicht entsprechende
Postanstalt, trotzdem diese Ämter in Třinec ganz einträglich sind.

Zur vollständigen Entwicklung fehlen Třinec nur Kreisämter,
aber die Gemeinde wird sich um deren Errichtung bemühen, weil
die weitere Gemeindeentwicklung dieselben notwendig macht.

Měšťanská škola Petra Bezruče v Třinci

Úmysl, zřídit v Třinci českou měšťanskou školu, vznikl hned po založení školy obecné, tedy již v roce 1921. V Třinci, v němž rakouská statistika napočítala před válkou jen 631% Čechů, vzrostla česká obecná škola za 1 rok svého trvání na 5 tříd. Ale bylo ještě velmi mnoho lidí nerozhodných, o nichž se s určitostí před-

pokládalo, že se přihlásí otevřeně k národu českému. Bylo tehdy nutným na 5 ročníků vzrůstající obecné školy navázati školu měšťanskou. Poněvadž nebylo možno zřídit školu veřejnou, usilováno o zřízení měšťanské školy menšinové.

Vytrvalé práci nadšených místních pracovníků s panem vládním komisařem Rendou a panem poštmistrem Nesvadbou v čele se podařilo, že ministerstvo školství a národní osvěty výnosem ze dne 3. května 1922, č. 20. 122/22 povolilo zřízení měšťanské školy v Třinci a nařídilo její otevření počátkem školního roku 1922/23. Byl jmenován první učitelský sbor a ředitelem ustanoven pan Pravoslav Machara, nynější ředitel měšťanské školy v Českém Těšíně. Škola byla podřízena inspektorátu menšinových škol v Lažích, inspektoru Val. Valečkovi.

Při zápisích se přihlásilo do I. ročníku přes 80 žáků, takže byla zřízena ihned pobočka. Velké potíže byly s umístěním školy. Vhodných místností v Třinci nebylo. Škola byla umístěna tedy v přízemních místnostech závodní budovy školy německé. Měšťanská škola

měla k dispozici 2 učebny v přízemí, sborovnu a kabinet ve sklepním bytě téže budovy. Přímo pod okny učeben jezdily vlaky dráhy železáren.

Usilovně pracováno, aby se škola co nejdříve dostala do vhodných místností vlastních. I v této věci měla práce místních obětavých nadšenců plný úspěch. Slezská Matice osvěty lidové koupila od obce vhodný pozemek, architekti Kolář & Rubý z Mor. Ostravy vypracovali pěkný projekt novostavby a provedení bylo zadáno podnikatelské firmě Kametz a Valoušek z Čes. Těšína za obnos Kč 1,838.000.—. Velkých zásluh o to, že o stavbě školy bylo brzy rozhodnuto, má jistě pan insp. menš. škol V. Valeček a první ředitel školy pan Pravoslav Machara.

Se stavbou budovy bylo ještě před prázdninami započato. Počátkem školního roku 1923/24 byly otevřeny další 2 třídy, z nichž jedna umístěna v přízemí místnosti německé školy, druhá pak ve sklepní kuchyni, místnosti to něco přes 2 m vysoké. Vědomí, že se v dohledné době přestěhuje škola do moderní budovy vlastní, pomáhalo překonávati všechny obtíže nevyhovujícího umístění.

První ředitel školy pan Pravoslav Machara odešel 1. září 1923 na nově zřízenou měšťanskou školu v Čes. Těšíně a na zdejší školu byl ustanoven nynější ředitel, pan František Pilař.

Dne 9. září 1923 konána slavnost kladení základního kamene k nové školní budově. Slavnost ta byla velikým a radostným svátkem českého občanstva celého širokého okolí. Novostavba svému účelu byla odevzdána 15. září 1924. Ohromná účast slezského lidu, zástupců úřadů a spolků, přítomnost poslanců, senátorů, zástupců generálního ředitelství Báňské a hutní společnosti svědčila o důležitosti a velkém významu dokončeného díla. Škola byla nazvána jménem slezského barda Petra Bezruče.

Třinci a jeho obyvatelstvu dostalo se od státu velikého daru, který jistě přinese nyní i budoucím generacím hojně užítku.

Budova měšťanské školy Petra Bezruče jest na krásném místě za evangelickým kostelem. S její věže jest velmi krásný pohled nejen na Třinec, nýbrž i na široké okolí, s jedné strany na Ostrý, Javorový, Godulu, s druhé strany bájemi opředenou Čantoryji. I uvnitř je škola velmi pěkně a účelně zařízena. Má 6 velkých, světlých učeben, fysikální posluchárnu, kreslírnu, dílny pro ruční práce chlapecké i dívčí, vzorně zařízenou kuchyň se stolovými sporáky, velikou tělocvičnu s jevištěm, šatnami, sprchovým zařízením, ředitelnu, sborovnu a 6 kabinetů. Všude jsou parketové podlahy, elektrické osvětlení, ústřední topení parní i přehřátým vzduchem, vlastní vodovod a prostranné hřiště.

Za 9 let svého trvání poslala do života již značný počet absolventů, kteří se dobře uplatňují jak v místních železárnách, různých živnostech, tak i na školách odborných a vyšších.

Česká škola obecná v Třinci

V době před válkou světovou nebylo u nás ani v okolí českých škol. Bylo už tehdy v Třinci dosti Čechů, zaměstnaných ve zdejších železárnách, ale ti, nuceni poměry a nemající jiné možnosti, museli své děti posílati do škol polských a německých.

Teprve v roce 1920, po rozdělení Těšínska, založena byla v Třinci česká škola obecná a o rok později též škola měšťanská. O to se přičinili v první řadě ti rodičové, kteří byli tu usazeni už dříve, ale teprve nyní, změnou poměrů, mohli volně rozhodovati o osudech svých dětí, v druhé řadě také oni, které teprve doba poválečná přivedla do zdejšího kraje.

Počátkem září roku 1920 přikročeno bylo k zápisu do české školy obecné a současně též do školky mateřské. Přípravné práce se poněkud zdržely a tak byla škola otevřena teprve 15. září t. r., kdy na jiných školách bylo již normálně vyučováno. Bylo zapsáno celkem do školy obecné 36 dětí, do školky mateřské 21 dětí. Protože nebylo jiných vhodných místností, přiděleny byly oběma z učírny v polské škole. Pro pozdější zápisy povolila okresní školní rada přijímati děti též během šk. roku a tak rostl počet žactva obecné školy tou měrou, že byla otevřena ještě v tomto šk. roce druhá i třetí třída a původně jednotřídní škola rozšířena na trojtřídní. Už koncem šk. roku bylo patrné, že bude třeba se postarati o jiné, vhodnější umístění obou škol. Jelikož pak počátkem šk. r. 1921/22 bylo zapsáno do obecné školy již 192 dětí a do školky mateřské 25 dětí, přidělena byla oběma budova dosavadní polské dívčí obecné školy se 6 učírnami, 1 kabinetem a 1 sborovnou. Škola obecná rozšířena byla na pětitřídní a tak toto umístění obou českých škol bylo úplně dostačující. Když později vzrůstem žactva rostl i počet tříd obecné školy, ukázalo se nutným, umístiti alespoň mateřskou školku jinač. Proto bylo požádáno ředitelství železáren Báňské a hutní společnosti, aby adaptovány byly v závodní budově, v níž byla umístěna polská mateřská školka, další dvě místnosti pro českou školku mateřskou. Této žádosti bylo vyhověno a přemístění mateřské školky bylo provedeno v roce 1926. Vzrůst žactva pokračoval však dále rok od roku tak, že 6 učíren nestačilo pro nově otevírané pobočky a tu musela konečně nastati nutnost nové budovy školní, v níž by mohla býti umístěna účelně jak školka mateřská tak i škola obecná, a to bez újmy a zkracování. Dnes je

tato budova již dokončena a bude nejen důstojným stánkem kultury, nýbrž i krásným pomníkem pochopení a vzájemné spolupráce.

Je to krátký nástin vývoje a vzrůstu české školy obecné v Třinci.

Jak tento vývoj pokračoval patrně je už jen ze suchých dat, sestavených podle výsledků zápisů v jednotlivých školních rocích:

Ve šk. roce 1920/21 zapsáno bylo na počátku 36 dětí, ke konci pak navštěvovalo českou školu již 95 dětí.

Ve školním roce 1921/22 zapsáno 192 žáků

„	„	„	1922/23	„	200	„
„	„	„	1923/24	„	221	„
„	„	„	1924/25	„	224	„
„	„	„	1925/26	„	190	„
„	„	„	1926/27	„	219	„
„	„	„	1927/28	„	262	„
„	„	„	1928/29	„	259	„
„	„	„	1929/30	„	299	„
„	„	„	1930/31	„	350	„

Původně byla škola jednotřídní, v roce 1921 rozšířena byla na trojtřídní a v témž roce ještě na pětitřídní smíšenou školu obecnou. Když byla v místě zřízena měšťanská škola obvodová, proměněna byla škola na pětitřídní školu s 5 šk. roky a děti 6.—8. šk. roku navštěvují povinně školu měšťanskou. V roce 1927 otevřena byla u I. tř. pobočka, v roce následujícím též u II. tř., v roce 1929 pobočky u I., II. a III. tř. a počátkem šk. roku 1930/31 pobočky u všech postupných tříd.

Prvním učitelem a správcem české školy obecné byl učitel Josef Bonček, rodák ze zdejšího kraje. V roce 1921 převzal vedení školy, tenkrát již pětitřídní, zat. říd. učitel Jan Bednář, který později zastával též místo předsedy správní komise a byl v roce 1926 vystřídán nynějším zat. říd. učitelem Aloisem Lacuškou. Sbor učitelský se velmi často měnil, ježto bylo to vždy přikázané učitelstvo, které bylo na školu ustanoveno jen přechodně. Nejdéle na škole působí (už od r. 1921) def. učitelka Marie Macháčková. Prvým učitelem kat. náboženství byl zesnulý farář P. Fr. Havlas, ev. náboženství kat. Jan Geryk, nynější českobratrský farář v Čes. Těšíně. První učitelkou mateřské školky a zároveň učitelkou ženských ručních prací byla sl. Melanie Tomášková, nyní provdaná Šavrdová.

Kronika polskiej szkoły ludowej w Trzyńcu

Ponieważ do roku 1851 nie istniała w Trzyńcu żadna szkoła, musiały dzieci trzyńskie uczęszczać do szkoły ludowej w Końskiej. Za staraniem Jana Holeczka, nadinżyniera hut żelaznych, założono w Trzyńcu w roku 1851 dla dzieci urzędników i robotników hutniczych jednoklasową szkołę prywatną. Aktu poświęcenia tejże dokonał ks. proboszcz Wluka z Górnej Lisznej w obecności starosty powiatu cieszyńskiego, Wojciecha, dyrektora komory arcyksiążęcej, Mateusza Kaschperlika, dyrektora hut żelaznych, Ludwika Hoheneggera. Szkołę umieszczono w arcyks. budynku hutniczym nr. 39. Podlegała okręgowemu nadzorowi szkolnemu kat. ks. proboszczowi Paduchowi w Cieszynie. Pierwszym nauczycielem tej szkoły był Józef Monczka, który równocześnie zajmował posadę kapelmistrza arcyks. kapeli hutniczej. Dopiero na podstawie ustawy z dnia 25. maja 1868, zawierającej zasadnicze ustanowienia co do stosunku szkoły do kościoła, przewziął rząd najwyższe kierownictwo oraz dozór nad całym szkolnictwem i wychowaniem. Dozór nad szkołą hutniczą przeszedł na osoby powołane ustawą. Z rozszerzaniem hut żelaznych powiększyła się liczba w nich zatrudnionych a z nią i ilość dzieci tak, że te wkrótce nie mogły się pomieścić w jednej klasie. Dzięki niestrudzonej pracy bywałego burmistrza i zarządcy hut żelaznych, inż. Obtulowicza, rozszerzono dnia 1. października 1874 1-klasową szkołę prywatną na 2-klasową. Obaj nauczyciele tejże pobierali swe pobory z kasy hutniczej, do której też wpłacali wkładki emerytalne. Coraz to bardziej wzrastająca liczba dzieci wymagała dalszego rozszerzenia szkoły. W r. 1878 rozszerzono szkołę tę na 3-klasową, co tylko na krótki czas wystarczyło. Było to znów zasługą burmistrza, inż. Obtulowicza, który mimo wielu trudności nad dalszem rozszerzeniem szkoły nieustale pracował. Na jego prośbę zezwolił arcyksiążę Albrecht na wybudowanie 4-klasowej publicznej szkoły ludowej w Trzyńcu i na użycie tejże przez 25 lat bez jakiegokolwiek odszkodowania. Budowa rozpoczęła się w roku 1879 i ukończona została dnia 28. września 1880. Tego samego dnia odbyło się poświęcenie przez kat. proboszcza Wincentego Skupnika z Górnej Lisznej i ewang. superintendenta Teodora Haasego z Cieszyna. W uroczystości brali udział: radca górn. Uhlig, inspektor hutniczy Teodor von Kutscha, burmistrz inż. Ob-

tulowicz z wydziałem gminnym, grono nauczycielskie z młodzieżą szkolną i wielu innych. W roku 1887 pozwoliła Śląska Rada Szkolna Krajowa na rozszerzenie szkoły na 5-klasową. Z powodu tego rozszerzenia musiały być pomieszkania nauczycielskie, umieszczone dotychczas w szkole, przerobione na izby szkolne. Dla nauczycieli wybudowała arcyks. komora jednopiętrowy dom (obecna fara ewangelicka) kosztem 12.000 fl. W grudniu 1895 rozszerzono szkołę na 6-klasową. Ponieważ lokali nie starczyło, musiano dobudować dwie klasy, które oddano w roku szkolnym 1896/97 do użytku. Lecz i ta dobudowa okazała się w następnych latach jako niewystarczająca. Już w roku szkolnym 1898/99 przełożono jedną klasę do pobliskiego budynku (zameczek nr. 3). Z początkiem roku szkolnego 1899/1900 podzielono dzieci według płci. Z powodu wciąż wzrastającej liczby dzieci przystąpiono do budowy osobnej szkoły dla dziewcząt. Dyrekcja komory arcyksiążęcej pozwoliła na budowę kosztem 50.000 K. Poświęcenie tego nowego budynku szkolnego odbyło się dnia 8. października 1901 przez kat. ks. proboszcza Franciszka Hawlasa i ks. ewang. Dr. Pindóra z Cieszyzna w obecności burmistrza i przewodniczącego Rady Szkolnej Miejscowej, zarządcy Roberta Uhliga, inspektora szkolnego Józefa Dostala, inspektora hutniczego inż. Hoheneggera, nadzarządcy hut żelaznych inż. Gustawa Ölweina, radcy Prokopa, wydziału gminnego, Rady szkolnej miejscowej, gron nauczycielskich, działwy szkolnej i licznej publiczności. Liczba dziewcząt w poszczególnych klasach wynosiła wówczas: I. klasa 100, II. klasa 78, III. klasa 76, IV. klasa 69, V. klasa 44, VI. klasa 41, razem 408 dziewcząt. Mniej więcej równą ilość dzieci miała szkoła męska. Ze względu na tak wysoką frekwencję urządzono w ciągu lat następnych po pięć paralelek przy każdej szkole. W ten sposób wzrosła ilość klas w obu szkołach razem na 22. Ponieważ ale nowa budowa szkoły żeńskiej posiadała tylko sześć sal szkolnych, musiały być umieszczone trzy klasy dziewcząt w budynku szkoły ludowej męskiej. Oprócz tego zaprowadzona została dla braku miejsca w I. i II. klasie (oraz w ich paralelach) półdzienna nauka.

Co do języka wykładowego w tych szkołach była od samego początku zaprowadzona nauka utrakwistyczna. Z początkiem roku szkolnego 1911/12 zaprowadzono język niemiecki jako język wykładowy przy ustanowieniu języka polskiego jako obowiązkowego przedmiotu we wszystkich klasach.

Zmiana języka wykładowego nastąpiła po przewrocie od roku szkolnego 1919/20 na mocy upoważnienia Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego z dnia 20. sierpnia 1919 rozporządzeniem Komisji Szkolnej, uchylającym język wykładowy niemiecki w szkole ludowej żeńskiej i męskiej w klasach I. do IV. włącznie a wprowadzającym w jego miejsce język wykładowy polski. Język wy-

kładowy niemiecki w klasach V. i VI. pozostawiono przejściowo do końca roku szkolnego 1919/20. Zaprowadzenie polskiego języka wykładowego we wszystkich klasach nastąpiło z początkiem roku szkolnego 1920/21. Z powodu przejścia wielu dzieci do szkoły ludowej czeskiej i niemieckiej okazały się paralelki zbyteczne, które też zniesiono. W obu polskich szkołach pozostało po sześć pierwotnych klas, które się do dzisiejszego dnia utrzymały. Obecnie wynosi ilość dzieci w szkole męskiej 198, w szkole żeńskiej 205.

Die deutsche Schule in Třinec

Im Schuljahr 1911/12 wurde in Konskau vom Deutschen Schulverein in einem, dem Eisenwerke gehörigen Hause, ein deutscher Kindergarten mit 42 Kindern eröffnet. Aus demselben ging dann die deutsche Schulvereinsschule hervor und erhielt als dreiklassige Schule im Jahre 1914 das Öffentlichkeitsrecht. Als im Jahre 1914 ein Teil von Konskau an Třinec fiel, wurde die Schule in die Gemeindeverwaltung von Třinec übernommen. Zu jener Zeit bestand in Třinec eine sechsklassige deutsche Knabenschule mit fünf Parallelen, eine ebensolche Mädchenschule und die gemischte vierklassige deutsche Schule im ehemaligen Gebiet von Konskau. Während der Plebiszitzeit wurden die zwei elfklassigen Schulen durch die Komisja szkolna in Teschen in solche mit polnischer Unterrichtssprache umgewandelt. Die Folge davon war, daß viele Kinder in die deutsche Schule abgewandert sind. Sie wurde sechsklassig mit fünf Parallelen und zählte 365 Schüler.

Im Schuljahr 1922/23 wurden die Schuleinschreibungen durch den Regierungskommissär streng nach Nationalitäten durchgeführt, in deren Auswirkung die Schülerzahl um 200 gesunken ist und die Schule vierklassig wurde. Im Laufe der Zeit stieg die Schülerzahl allmählich wieder an, so daß die deutsche Schule gegenwärtig vier Stammklassen mit drei Parallelen zählt und von 370 Schülern frequentiert wird. Der Schule ist auch weiterhin ein Kindergarten angegliedert, der von 82 Zöglingen besucht wird.

Durch die Erweiterung des Eisenwerkes wurden die Zufahrtsstraßen zur Schule gesperrt und die Benützung des Schulhauses seitens der Werkdirektion gekündigt. Dies hatte zur Folge, daß sich die Gemeinde Třinec entschließen mußte, ein eigenes Schulgebäude zu bauen. Die Übersiedlung in dasselbe erfolgte am 15. April 1931.

Polská obvod. škola měšťanská

Snahy polského obyvatelstva v Třinci o zřízení polské školy měšťanské v Třinci datují se již od r. 1924 a 1925. Tehda však snahy ty nedošly splnění.

Až teprve v r. 1929, kdy komitet pro zřízení polské školy měšťanské navrhl zřízení měšťanské školy obvodové, ke kterémužto obvodu by přistoupily obec Třinec, Koňská, Dolní Lištná, Kojkovice a Lyžbice, usneslo se obecní zastupitelstvo v Třinci dáti souhlas ku zřízení této školy, když obce, které mají k obvodu přistoupiti, se bezpodmínečně zaváží přispívati a to Třinec 50%, Koňská 20%, Kojkovice 2%, Dolní Lištná 18% a Lyžbice 10% potřebného nákladu na vydržování této školy, jakož i nákladu na případné stavby.

Když jmenované obce k tomuto návrhu bez výhrad přistoupily, byla podána školským úřadům žádost o zřízení této školy.

Výnosem zemské školní rady v Brně ze dne 14. dubna 1931, č. 2151 v souhlase s moravskoslezským zemským výborem povoleno zásadně ve školní obci Třinci zřízení veřejné trojtřídní občanské školy obvodové s polským jazykem vyučovacím zahrnující v obvodu obce shora uvedené.

Aktivování této školy stane se počátkem školního roku 1931/32. Budou otevřeny první a druhá třída. Naproti tomu polská obecná a to jak chlapecká tak dívčí škola budou redukovány z šest tříd na pět tříd.

Škola po příslušných nutných adaptacích bude umístěna v dosavadní české škole obecné. Škola bude však do doby, než se přikročí k stavbě, postrádati tělocvičny, již dosud postrádaly všechny školy obecné v Třinci. Prozatím však najitá odpomoc v tom, že se bude tělocviku vyučovati v novostavbě sousedních Masarykových jubilejních škol obecných.

Novostavba Masarykových jubilejních obecných škol

Jak bylo krátce vylíčeno v dějinách české a německé obecné školy, budovy těchto škol již od delší doby nevyhovovaly jak účelností a umístěním, tak nedostatečným počtem vhodných učiren nehledě ani k jiným velmi závažným nedostatkům.

Usneslo se proto obecní zastupitelstvo ve schůzi konané dne 8. května 1928, aby pro českou obecnou školu byla vybudována školní budova a německá škola aby se umístila v dosavadní škole české.

Usnesení to však bylo změněno ještě téhož roku, když se vyskytla otázka zřízení polské obvodové školy měšťanské a jejího umístění. Zastupitelstvo se usneslo, aby pro českou a německou obecnou školu vystavěla se společná budova a v dosavadní budově české obecné školy, aby se umístila polská škola měšťanská.

V r. 1929 na podzim byly dány k vypracování projekty na tuto stavbu pp. Ing. Schennerovi a arch. Kremlovi z Mor. Ostravy, kteří na žádost obce plány vypracovali s největším urychlením, přes to však velmi účelně.

7. března 1930, t. j. v den 80. narozenin p. presidenta T. G. Masaryka, byl položen slavnostně základní kámen za nepřehledné účasti všech vrstev obyvatelstva z Třince a okolí.

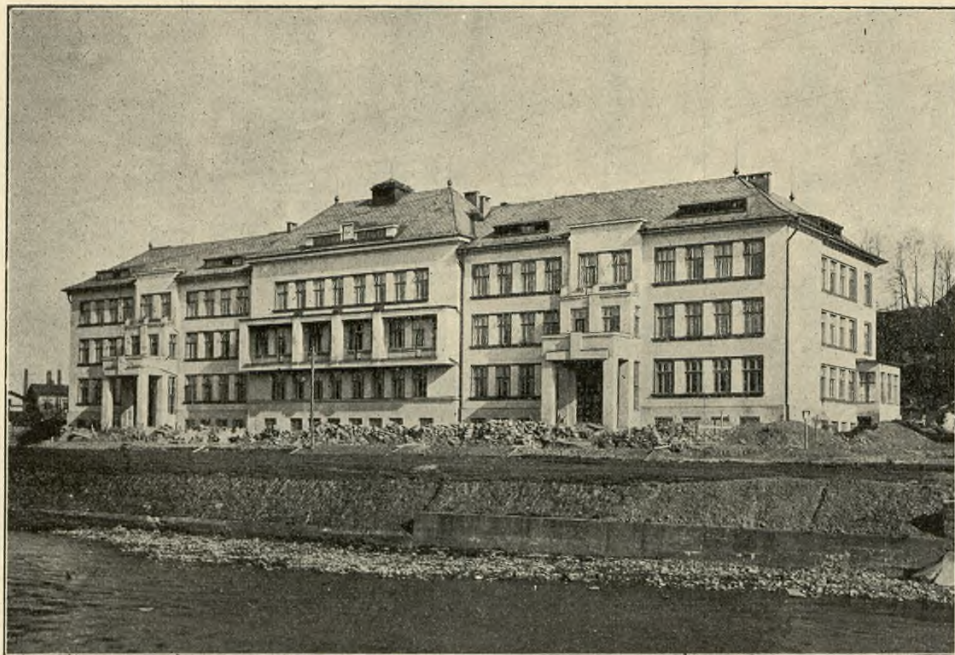
Po veřejném ofertním řízení byla stavba školní budovy zadána za 5,292.000 Kč fě V. Nekvasil, filiálka v Třinci $\frac{3}{5}$, fě Brenner & Kopecký a Kolář & Rubý $\frac{2}{5}$.

Se stavbou s největším urychlením se započalo 15. května 1930, ježto Báňská a hutní společnost, jejímž vlastnictvím obě školní budovy jsou, žádala, aby se do 1. února 1931 vystěhovala škola německá, která stála v cestě rozvoji železáren, jsouc umístěna přímo v jich srdci.

Lhůta tato, aby nebylo třeba budovu uměle vysušovat, byla prodloužena do 15. dubna 1931, kdy také německá škola do části pro ní určené se nastěhovala.

Zatím dále pracovalo se na dostavbě části určené pro českou obecnou školu, která se přestěhuje koncem školního roku.

Školní budova jest jednou z největších obecných škol v republice, je 86 m dlouhá, dvoupatrová, obsahuje v suterénu místnosti pro ústřední topení, dvě kuchyně, dvě jídelny, dvě pracovny

Masarykovy jubilejní obecné školy

pro chlapecké ruční práce, jsou tam umístěny šatny pro celou školu a byt pro školníka.

Dále má škola celkem 22 učeben, dvě sborovny, dvě ředitelny, čtyři kabinety a j. příslušenství s velkou tělocvičnou, sprchami a jevištěm.

Škola jest v každém směru co nejmoderněji vybavena — ústřední opení, sprchy, vodovod do každé třídy, obložení stěn a j.

Budova bude jistě hlásati po dlouhé věky dobrou vůli a pocho-
pení zastupitelstva pro výchovu těch nejmenších.

Stavbu školních budov „Masarykových jubilejních škol obec-
ných“ provedly fy:

V. Nekvasil, stavitelství v Praze, filiálka v Třinci a arch.
Kolář & Rubý v Mor. Ostravě.

Na stavbě byly súčasťněny násl. firmy a dodavatelé:

Mořic Kögler a Jan Bochenek, Třinec, práce zámečnické;

Warcop Rudolf v Třinci, práce klempířské;

Roth Ignác v Třinci, práce pokrývačské;

Hugo Gessler a spol. v Sandhýblu, práce kamenické;

Slivečka Bedřich v Lyžbicích

Fischer Julius v Lyžbicích

Szlauer Jan v Třinci

Zapletal A. v Prostějově

Tischler Andělín v Třinci a

Poledník František v Třinci, práce natěračské a malířské;

Fussek a synové v Třinci, práce sklenářské;

Novák a spol. v Brně, práce parketářské;

Fa „Beton“ v Mor. Ostravě a

Fa „Keramika“ v Mor. Ostravě — dlažby a obklady;

Ullrich Rudolf v Třinci — dřevěné oplocení;

Wohlfahrt Otto, fil. Mor. Ostrava — vodovod a ústřední topení;

Petržilka Jaroslav v Mor. Ostravě — elektrotechn. zařízení;

Fa „Aqua“, Jureczek Rud. v Mor. Ostravě — čistící stanice;

Báňská a hutní spol. v Třinci — železo stavební;

Prodejna cihel, Český Těšín — cihly;

Ing. Hrstka v Orlové — cihly;

Štramborské cementárny ve Vítkovicích — cement;

Fischgrund Šimon v Oldřichovicích

Sikora A. v Lyžbicích

Novák Jan, Český Těšín

Broučka vd. a synové v Mor. Ostravě — kovové nápisy;

„Minimax“ v Praze — hasící přístroje.

Městské zastupitelstvo v Trinci
Miejskie zastępstwo w Trzyńcu
Stadtvertretung in Třinec

R. Pazdírek

starosta

Petr Kornuta

I. náměstek

Karel Kodal

II. náměstek

Členové městské rady:

Ing. Kořínek Vladimír

Ing. Hepner Theo

Sikora Pavel

Klus František

Wicherek Vojtěch

Matloch Alois

Slíž Josef

Gílik Josef

Tomoš Karel

Členové městského zastupitelstva:

*Windholz Ludvík
Kumpa Josef
Pilař František
Jestřab Josef
Michalík Josef
Drucker Berthold
Doležal Jan
Golec Josef
Kraus Rudolf
Pszczółka Jan
Staniek Jan
Siedlaczek Karel
Czech Augustin
Michálek Pavel
Kraus Bedřich
Tomiczek Josef
Parzyk Jan
Podešva Antonín
Pasker Arnošt
Hell Bruno
Brachaczek Rudolf
Ing. Habermann Jan
Scholz Bedřich
Zeisberger Mořic*

Občanská záložna

zapsané společenstvo s ručením obmezeným

v Třinci

přijímá vklady na vkladní knížky, běžné účty a poskytuje zá-půjčky všeho druhu za pod-mínek nejvýhodnějších

Nákup a prodej cizích valut, cenných papírů, losů

Prodejna losů třídní loterie

Bezplatné informace

Telefon 37

Účet u p. ú. š.
v Praze 210,232

Úřaduje ve svém paláci denně od
9—12, 13—18, v sobotu od 9—14

Towarzystwo oszczędności i zaliczek filja Trzyniec

Rok założenia 1873

Telefon nr. 14

Biuro we własnym domu

Przyjmuje wkładki na oszczędność i w rachunku
bieżącym na

5%

Kapitały większe oprocentuje wyżej,
zależnie od umowy

Podatek rentowy i inne opłaty nie potrąca
Towarzystwo wkładającym z oszczędności

Kapitały obrotowe i fundusze gwarancyjne
Kcz 50,000.000.—

Godziny urzędowe dla stron od 8 do 12 przed
południem i od 2 do 5 po południu

Zarząd:

Jan Kajzar
kupiec
D. Leszna

Jan Pszczółka
wł. mech. stolarni
Trzyniec

Wilhelm Wrana
budowniczy
Trzyniec

Frýdecká spořitelna

Filiálka v Třinci

*přijímá vklady se sirotčí jistotou při
denním sůrokování co nejvýhodnějším
a poskytuje zápůjčky všech druhů za
výhodných podmínek*

Porady v záležitostech peněžních zdarma

Vklady přes 75 milionů Kč

Centrála ve Frýdku

založena r. 1869,

filiálka v Českém Těšíně

N a v š t i v t e

nově otevřený
obchodní
dům

O d w i e d z c i e

nowo otworzowy
handlowy dom
obuwia

B e s u c h e t

das neueröffnete
Schuh-
warenhaus

Rata

TŘINEC

jest jediným městem na
Těšínsku, v němž jest
autorisované výhradní
zastoupení motocyklů

INDIAN a D. K. W.

B. Moravec, Třinec

Telefon 21

vedle městského úřadu

Stavitelství // Budowniczy
Bauunternehmung

Vilém **WRANA**
Wilhelm

Provádí a projek-
tuje veškeré druhy
průmyslových a
obytných staveb
solidně, rychle
a levně

Prowadzi i projek-
tuje różne rodzaje
przemysłowych i
mieszkalnych bu-
dów solidnie, szyb-
ko i tanio

Ausführung und
Projektierung aller
Art von Industrie-
und Wohnbauten
solid, rasch und
billig

Podnikatelství staveb
a technická kancelář

V. NEKVASIL

TŘINEC

Centrála Praha

FILIÁLKY:

Brno

Mor. Ostrava

Bratislava

Český Těšín

Ústí n. Lab.

Hradec Král.

Žilina

Užhorod

Založeno roku 1868

Stavby vysoké a pozem-
ní, betonové a železobe-
tonové, průmyslové a veš-
keré inženýrské stavby

Zvláštní architektonické
a projekční oddělení

Ing. Eugen Fulda

Kommandit-Baugesellschaft
Český Těšín / Tschech.-Teschen
Czeski Cieszyn

Filiálky:

Třinec
Karvinná
Fryštát
Jablunkov

Zweigstellen:

Třinec
Karwin
Freistadt
Jablunkau

Filje:

Trzyniec
Karwina
Frysztat
Jabłonków

Obytné a průmyslové stavby

Wohn- und Industriebau

Przemysłowe i mieszkalne

budowy

Podnikatelství staveb

Ing. Brenner & Kopecký

Mor. Ostrava, Nádražní tř. 117, tel. 22.31,
filiálka Třinec, tel. 27

Sesterský podnik:

Bitumosilniční společnost v Mor. Ostravě.
Vysoké a podzemní stavby, stavby komínů,
železobetonové a mostní etc.

Kusová šlaka pro štěf, kamení pro stavbu
drah a cest.

Essenský asfalt, čsl. patent č. 13.225

jest moderní, nejrationelnější a nejlevnější
zdejší prostředek k úpravě povrchu vozovek.

Vyrábí Bitumosilniční spol., Mor. Ostrava,
Nádražní tř. č. 117.

Bauunternehmung

Ing. Brenner & Kopecký

Mähr.-Ostrau, Bahnhofstraße 117, Tel. 22.31
Filiale Třinec, Tel. 27

Nahestehende Unternehmung:

Bitumenstraßenbau-Ges. m. b. H., M.-Ostrau.
Hoch-, Tief- und Kaminbauten.

Eisenbeton- und Brückenbau, Wasserkraft-
anlagen etc., Stückschlacke für Straßenpack-
lagen, Wasserbausteine, Schlackenschotter
für Eisenbauoberbau und Wegebau.

Essener Asphalt, čsl. Patent Nr. 13.225

ist der moderne, rationellste, billigste heimi-
sche Straßenbelag.

Erzeugt Bitumstraßenbau-Ges. m. b. H.,
Mähr.-Ostrau, Bahnhofstraße 117.

HOTEL SCHANZER

Cizinecké pokoje

Výborná
jídla a piwa
Solidní obsluha
Levné ceny

Pogošcinne pokoje

Wyborne
jadła i piwa
Solidna obsługa
Niskie ceny

Fremdenzimmer

Vorzügliches Essen
und Getränke
Solide Bedienung
Billige Preise

Stow. „Dom Robotniczy“ w Trzyńcu

rozporządza

restauracją „Domu Robotniczego“
w Trzyńcu i w Bystrzycy n. Olzą

Poleca swoje sale ze sceną teatralną na wszelkie zabawy, koncerty i przedstawienia teatralne, zgromadzenia i zebrania towarzyskie. — Również poleca ze składu swego najlepsze piwo radwanickie, wszelkie gatunki win, soków owocowych, likierów i doborową kuchnię z ciepłymi i zimnymi potrawami po cenach konkurencyjnych

Poleca się do wszelkich usług

Restauracja „Domu Robotniczego“ w Trzyńcu i Bystrzycy n. Olzą

HOTEL TYRNA

Cizinecké pokoje,

restaurace, sál
s přilehlými
místnostmi

Autobus. zastávka

Pogošcinne pokoje,

restauracja, sala
z przylegającymi
ubikacjami

Autobusowa stacja

Fremdenzimmer,

Restauration, Saal
mit

Nebenzimmern
Autobushaltestelle

M. KÖGLER

Stavební a umělecké zámečnictví

Instalace vodovodů

Automechanická dílna

*Komisionelní sklad všech druhů
pump fy A. Kunz v Hranicích*

Solidní obsluha

Budowlany i wytworny warsztat ślusarski

Instalacje wodociągów

Automechaniczny warsztat

*Komis. skład wszystkich rodzajów pomp
fy. A. Kunz w Hranicach*

Solidna obsługa

Bau- und Kunstschlosserei

Wasserleitungsinstallationen

Automechanische Werkstätte

Kommissionslager aller Arten

Pumpen der Fa. A. Kunz, Hranice

Solide Bedienung

JOSEF SEKULA

Veškeré instalace
a potřeby z oboru
elektrotechnického

Provedení
prvotřídní,
c e n y m í r n é

Różne instalacje
i potrzeby z działu
elektrotechniczn.

Przeprowadzenie
pierwszorzędne,
ceny umiarkowane

Vom elektrotechn.
Fach alle Arten
Installationen und
Bedarfsartikel
Erstklassige
Durchführung
b. mäßigen Preisen

Budoucnost č. 239

Vedle městského úřadu

Nejlevnější nákupní pramen denních potřeb
Ostravské uzeniny a zeleniny vždy čerstvé na skladě

*

Obok urzędu miejskiego

Najtańsze źródło zakupna potrzeb dziennych
Ostrawskie wędliny i warzywa zawsze świeże na składzie

*

Neben dem Stadttamt

Billigste Einkaufsquelle der Tagesbedarfsartikel
Ostrauer Selchwaren und Gemüse ständig frisch am Lager

F. MAGNUSEK

Elektrotechnický
závod

Provádí veškeré
práce do oboru
spadající

Elektrotechniczne
przedsiębiorstwo

Przeprowadza
wszystkie roboty w
zakres działalności
spadające

Elektrotechnische
Unternehmung

Durchführung aller
in das elektrotechn.
Fach einschlägen-
den Arbeiten

JAN PSZCZÓŁKA

Stolařská a mechanická dílna

Stolarski i mechaniczny warsztat

Mechanische Tischlerwerkstätte

Sklad nábytku vlastní výroby

Skład mebli własnej wyroby

Möbellager eigener Erzeugung

HUGO ROTH

Nábytek

*

Šicí stroje

*

Radio

*

Jízdní kola

*

Vše pro Váš byt

Též na splátky

Volná prohlídka

velkého skladu

Meble

*

Maszyny do
szycia

*

Radjo

*

Rowery

*

Wszystko do Wa-
szego pomieszkania

Również na raty

Wolny przegląd
wielkiego magazynu

Möbel

*

Nähmaschinen

*

Radio

*

Fahrräder

*

Alles für Ihre
Wohnung

Auch auf Raten

Freie Besichtigung
des großen Lagers

F. LACINA

Medic. drogerie, Fotoaparáty, Fotopotřeby.

Medyc. drogerja, Fotoaparaty, Fotopotrzeby.

Medizinaldrogerie, Photographapparate und
Bedarfsartikel.

Bři. Sigmund a Eliaš Herschlowitz

Denně čerstvé uzeniny
a výsek prvotřídního masa.

Každodziennie świeże wędliny
i wyrąb pierwszorzędnego mięsa.

Täglich frische Selchwaren und
Aushacken von erstklassigem Fleisch.

Solidní obsluha! — Solidna obsługa! — Solide Bedienung!

JOSEF POLEDNÍK

řeznictví a uzenářství

Denně čerstvé maso
a uzeniny všeho druhu

M. GUSTAB

Stavební a galanterní klempířský závod. Vany, konve, a veškeré plechové a smaltované kuchyňské nářadí.

Budowlany i galanteryjny blacharz. Wanny, konwy i wszystkie blaszane a glejtowane narzędzia kuchenne.

Bau- und Galanterie-Spenglereiwerkstätte. Badewannen, Eimer, Blech- und Emailkochgeschirre aller Arten.

R. WARCOP

Stavební a galanterní klempířství a pokrývačství. Velký sklad lepenky a střešního laku.

Budowlano-galanteryjny blacharz i pokrywacz. Wielki skład papy i teru.

Bau- u. Galanterie-Spenglerei, Dachdeckerei. Großes Lager von Dachpappe und Teer.

Pavel Kantor

Vedle měst. úřadu. Hodinář. Hojně zásobený sklad hodin, zlatého a stříbrného zboží. Veškeré opravy solidně a levně.

Obok urzędu miejskiego. Zegarmistrz. Bogato wyposażony skład zegarów, złotych i srebrnych towarów. Reparatury solidnie i tanio.

Neben dem Stadtamt. Uhrmacher. Großes Lager von Uhren, Gold- und Silberwaren. Reparaturen solid und billig.

HYNEK ROTH

Obchod železným a stavebním zbožím.

Handel towarów żelaznych i budowlanych.

Eisen- und Baumaterialienhandlung.

ADOLF STEINER

Pánská, dámská a dětská konfekce. Modní a střižní zboží.
Konfekcja dla panów, dam i dzieci. Modne i łokc. towary.
Herren-, Damen- und Kinderkonfektion. Mode- und
Schnittwaren.

Frenštátská textilní tržnice. Bruno Richter

Veškeré textilní zboží za tovární ceny.

Josef Heitlinger

Veškeré modní zboží a konfekce.

Wszelkie modne towary i konfekcja.

Allerlei Mode- u. Konfektionswaren.

Ervín Buchta

Barvy, laky,
kuchyňské ná-
dobí a veškeré
železné potřeby

Farby, laki,
kuchenne na-
rządzia i wszel-
kie žel. towary

Farben, Lacke,
Küchengeräte und
allerlei Eisen-
gebrauchsgegen-
stände

Otmar Chaszczynski

Zhotovuje a přepracuje otomany, pohovky, klubovky a všechny druhy matrací. Správná obsluha.

Sporządza i przerabia otomany, dywany, klubowe garnitury i różny rodzaj materaców. Dokładna obsługa.

Erzeugt und umarbeitet Otomanen, Divans, Klubgarnituren und Matratzen aller Arten. Reelle Bedienung.

ANDEJLÍN ENGELBERT TISCHLER

Strojní zařízení k stříkání aut a lakování nábytku. Solidní provedení za kulantní ceny.

Maszynowe zarządzenie do strzykania aut i lakowania mebli. Solidne przeprowadzenie po kalkulacyjnych cenach.

Maschinelle Spritzanlage für Auto und Möbellackiererei. Solide Ausführung zu kulantesten Preisen.

Založeno 1906
Założono 1906
Gegründet 1906

Červenka a spol., fil. Třinec

Nejlevnější nákupní pramen koloniálního zboží, kávy, kakaa a čaje.

Billigste Einkaufsquelle von Kolonialwaren, Kaffee, Kakao u. Tee.

SLAVIA,

vzájemně pojišťovací banka,
generální zastupitelství v Brně,

největší domácí ústav pojišťovací
pojišťuje na život, úmrtí, věna, důchody,
proti požáru, rozbití skel, krupobití, krádeží vloupáním, následky povinného ručení, úrazu, havarie aut, rozbití strojů, vodovody, dopravu, povětrnost, poskytuje půjčky hypoteční a osobní úvěr. Místní jednatel: K. Kubík.

Składajmy nasze
oszczędności tylko
w Kasie oszczędności
i pożyczek (Raiffeisence)
w T r z y Ń c u

(lokal kasowy znajduje się w domu p. Bressa
w Trzyńcu)

która przy wysokim oprocento-
waniu daje zupełne bezpieczeństwo
złożonych wkładek

Udziela również pożyczki pod dogodnymi warunkami

VLADIMÍR JIRÁSEK

státně zkoušený zubní technik

TŘINEC 206

Slezsko

Odborná zubní lékařka

MUDr. MILADA JIRÁSKOVÁ

Třinec 206, Slezsko

Ordinuje dop. 8-12, odp. 2-6

Telefon Orłowa 51 / Konto pocztowej kasy Praga 18.640

Centralne stowarzyszenie spożywcze dla Śląska w Łazach

jest największym stowarzyszeniem spożywczym na Śląsku Czeskim, zaopatruje w swoich 107 filjach przeszło 16.000 członków oraz tychże rodziny w najpotrzebniejsze artykuły spożywcze, bieliznę i towary własnej produkcji, po cenach dziennych.

Cztery filje Trzynieckie zasobują swych członków w pierwszorzędne towary z własnej produkcji, jako kiełbasę krakowską, szynkową i ludową po cenach konkurencyjnych, oraz chleb i pieczywo i dobrą limonjadę oraz wodę sodową z własnej wytwórni, wina flaszkowe, soki owocowe, piwo radwanickie i wszelkie inne towary pierwszej potrzeby.

Każdy obywatel może się stać członkiem tej spółdzielni, przez podpisanie deklaracji przystąpienia. — Wpisowe 2 Kč, udział 200 Kč można spłacić ratami.

Każda oszczędna gospodyni zakupuje swe zapotrzebowanie tylko w spółdzielni robotniczej, świadoma tego, że otrzymie za gotówkę towary dobre i pełnowartościowe.

Zarząd Centralnego stowarzyszenia spożywczego dla Śląska w Łazach

MAMICA & Co.

Největší sklad železa
a stavebního materiálu

Największy skład żelaza
i materiału budowlanego

Erich Blumenfeld

Obchodní dům

Nejlevnější a nejtrvanlivější
pánské a dámské modní zboží
s přísl. Jedna s nejstarších
dobře zavedených firem.

Dom towarowy

Najtańsze i najtrwalsze modne
towary dla pań i panów. Jedna
z najstarszych dobrze zapro-
wadzonych firm

Pilát Josef

Osobní autodoprava

Nejspolehlivější a nejrychlejší do-
prava osob v pohodlném 7 seda-
dlovém voze zn. „Tatra“ 6 válec

K dispozici ve dne i v noci

Jan Bochenek

Mechanická dílna a zámečnictví

Auto — moto — velo

Autogenní Svařování, Smaltování a niklování. Sprav-
kárna aut, motocyklů, veloci pedů a všech jiných strojů

Opravy solidně a levně

Obchodní dům
Warenhaus

BRAUNER

Založeno — Gegründet 1896

Kvalitní zboží těchto světových známek
vždy na skladě:

Qualitätsware dieser Weltmarken ständig
am Lager:

Látky — Stoffe

Bell' a spol. Langholm — Skotsko

Koberce — Teppiche

Ginskey — Maffersdorf

Prádlo — Wäsche

Joss — Praha

Dámská konfekce — Damenkonfektion

Pláček — Brno

Obuví — Schuhe Les-Bras

F. L. Pooper — Chrudim

Klobouky — Hüte

Pichler — Št. Hradec — Graz

Atelier pro obleky dle míry
Atelier für Anzüge nach Maß